

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ἐκτὸς τῶν, ὡς εἰς τὰ προηγούμενα τεύχη διέλαβα περὶ τοῦ ἀποτεφρωθέντος Ἀρχαιοφυλακείου Ζακύνθου, διασωθέντων ἐν ἀντιγράφῳ διαφόρων ἐγγράφων, σχετικῶν μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης, παρέμειναν παρ' ἐμοὶ καὶ πολλαὶ ἄλλαι σχετικαὶ σημειώσεις, τινὰς τῶν ὁποίων δημοσιεύω κατωτέρω*.

Καὶ πρῶτον περὶ τῆς Κρητικῆς οἰκογενείας Κανιόλα, ὑπῆρχον τὰ ἑξῆς:

Οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Ἰωάννης Κανιόλα ἀνηγορεύθησαν εὐγενεῖς Κρήτης τὴν 29 ἀπριλίου 1438.

Μετὰ μακρὸν χρόνον ἀπαντᾷ ὁ Βαρθολομαῖος [Μπόρτολος] εὐγενῆς ἐκ Χανίων, τιμώμενος διὰ τοῦ τίτλου Ἐξοχώτατος. Τούτου ὁ υἱὸς Γεώργιος ἐσπούδασεν ἐν Ρώμῃ καὶ Παβία λαβὼν τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα [laurea doctorale] καὶ ἐγκατασταθεὶς εἰς Ζάκυνθον ἐξήσκησε τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἐγγραφεὶς τὸ 1667 μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου ταύτης. Ὁ αὐτὸς ἐνυμφεύθη τὴν ἐκ Ζακύνθου Καλομοῖραν Ἀγουστῆ Ραφτοπούλου, ἣ ὁποία τὴν 22 μαΐου 1672 συνέταξε τὴν διαθήκην της καὶ ἀπέθανε πρὸ τοῦ 1710.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω Ἰωάννου — πιθανὸν ἀδελφοῦ τοῦ Γεωργίου, — ἐγεννήθη υἱὸς Μανοῦσος καὶ ἐκ τούτου οἱ ἀδελφοί: Ἰωάννης, Βόρτολος, Γεώργιος δρ. μὴ ζῶν τὸ 1710, Μιχαήλ καὶ ἐκ τοῦ Γεωργίου οἱ: Μανοῦσος, Βόρτολος, Μιχαήλ ἀναγνώστης, Ἀντώνιος, Φραγκῖσκος καὶ Κωνσταντῖνος.

Ἡ ἀκρίβεια τῆς γενεαλογίας τῶν ἀδελφῶν καὶ τέκνων Κανιόλα ἀμφισβητεῖται.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω, ὑπῆρχε τὸ 1709 καὶ ὁ Ἀντώνιος Κ. τοῦ Πέτρου Ἰππότης [Cavalier] καὶ οἰκογένεια Κ. ἐκ Βερώνης τῆς Ἰταλίας τὸ 1745, περὶ τῆς ὁποίας ἔγραψα εἰς τὸ περιοδικόν μου «Αἱ Μοῦσαι» [Ἐτ. ΙΓ.' ἀριθ. τεύχ. 280 τοῦ ἔτους 1904].

* Ἄλλη οἰκογένεια ἐκ Κρήτης ἀπαντᾷ ἐν Ζακύνθῳ, ἣ τῶν Γαβαλᾶ.

Περὶ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἀρκετὰ παρὰ πολλῶν ἐγράφησαν, ὅτι τὸ ἐπώνυμον Γαβαλᾶ εἶναι ταυτόσημον τοῦ Κεφαλᾶ — ἐκ τοῦ γάβα ἢ

*) Βλ. «Κρητικὰ Χρονικὰ» τόμ. Η' (1954), σελ. 72 - 75 καὶ 216 - 226.

κάβα = κεφαλή, — ὅτι μετηνάστευσεν εἰς Κρήτην ἐκ Κ)πόλεως κατὰ τὸν ΙΒ. αἰῶνα, ὅτι Λέων κυρίαρχος Ρόδου ἠγούμενος τοῦ βυζαντινοῦ στόλου ἠττήθη, εἶχε δὲ κόψει νομίσματα, εἰς τὰ ὅποια προσηγορεύετο Καῖσαρ, καὶ ὅτι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐδέσποσε τῆς Χίου ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης, ὅτι οἱ Γαβ. διέπρεψαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων Κομνηνῶν καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κ)πόλεως διεσπάρησαν εἰς διαφόρους νήσους τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς Ζάκυνθον ἡ οἰκογένεια Γαβαλᾶ ἀπαντᾷ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΣΤ αἰῶνος, ἂν μὴ καὶ προγενεστέρως, πάντως εἰς αὐτὴν ὀφείλεται ἡ ἴδρυσις τοῦ ἔτι καὶ σήμερον σωζομένου ἀρχαίου ναοῦ, τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας τοῦ Γαβαλᾶ, ἢ Γαβαλούσης, ἐντὸς τῆς πόλεως.

Γαβαλᾶς Ἀντώνιος ἀπαντᾷ ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1536 ἐκ Χανίων καὶ Γεώργιος τὸ 1655 ἐκ Ρεθύμνης, ὁ ὅποιος διὰ τὰς πολλὰς καὶ πολυτίμους πρὸς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν ὑπηρεσίας ἔτυχε πολλῶν προνομίων καὶ τιμῶν. Ἐπίσης ὁμώνυμος οἰκογένεια ἀπαντᾷ ἐν Βενετία, τῆς ὁποίας οἰκογενείας ὁ Ἰωάννης εἶχε διορισθῆ ἐπιστάτης τοῦ Ὑγειονομείου Βενετίας τὴν 1 ὀκτωβρίου 1775, ὁ δὲ Ἐμμανουήλ, σπουδάσας εἰς Ἰταλίαν, ἱερωθεὶς δέ, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς καθολικῆς Ἐπισκοπῆς Ζακύνθου μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου Ζακύνθου · Κεφαλληνίας Σκάκοις κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1815.

Καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Ἀνδρέας, κάτοχος μεγάλης περιουσίας, ἔσχε σύζυγον τὴν Σταθοῦλαν Σταμοπούλου, μαῖαν, καὶ ἀδελφὸν σπουδάζοντα εἰς Ἰταλίαν τὴν ἰατρικὴν καί, λόγῳ ἀσθενείας, διακόψαντα τὰς σπουδὰς του. Τοῦ Ἀνδρέου υἱὸς ἐγένετο ὁ Γεώργιος δημοδιδάσκαλος καὶ τούτου υἱὸς ὁ Ἀνδρέας ταμειακὸς ὑπάλληλος. Ἡ οἰκογένεια Γαβαλᾶ πρό τινων χρόνων ἐξέλιπε τῆς Ζακύνθου.

Κατὰ τὴν πτώσιν τῆς Κρήτης, τὸ 1669, ὁ ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῶν Χανίων εὐγενὴς Κωνσταντῖνος Τζὲν ὅπως σωθῆ, κατέφυγε μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Ζάκυνθον ἐντίμως καὶ εὐπρεπῶς ζῶν. Τούτου ὁ υἱὸς Ἰωάννης ἐγέννησε τὸν Εὐστάθιον καὶ ὁ Εὐστάθιος τὸν Ἀναστάσιον, ὅστις τὸ 1788 ἐζήτησε παρὰ τῆς Βενετικῆς Πολιτείας ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ εὐγένεια τῶν πατέρων του.

Ἡ οἰκογένεια συνεδέθη δι' ἐπιγαμίας μετ' ἐκείνης τῶν Στέλλα. Ἀναστάσιος δὲ Τζὲν Στέλλας ἰατρός ἐκ Ζακύνθου παρέμεινεν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἐν Πάτραις εὐδοκίμως ἐξασκῶν τὴν ἐπιστήμην του, ἀλλὰ κατὰ τὴν πυρκαϊᾶν τῶν Πατρῶν, συμβᾶσαν τὴν 13 ἁπρ. 1770, καταστραφείσης τῆς περιουσίας του, κατώρθωσε φεύγων μετὰ τῆς οἰκογενείας του νὰ σωθῆ καὶ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γενέτειραν Ζάκυνθον. Ἄλ-

λος Σπυρίδων Τζέν πτ. Ἀναστασίου, μαθητῆς τοῦ ἐν Borgozucco ἑλληνικοῦ Κολεγίου, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ ζακυνθίου κληρικοῦ Ἰωάννου Λίτινα, κατέστησεν ἐπίτροπον τῶν ὑποθέσεών του τὴν 27 ὀκτωβρίου 1785 τὴν μητέρα του Κορόναν Κατραμῆ Τζέν.

Πέτρος Τζέν κατετάγη ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν κατάλογον τῶν πυροβολητῶν μεταξὺ τῶν δωρεὰν καταταγέντων εἰς τὴν ἄστικὴν τῆς Κερκύρας φρουρὰν, βραδύτερον συσσωματωθεῖσαν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως εἰς ἔθνικὴν φρουρὰν, ταχθεῖσαν εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ φρουρίου τῆς νησίδος Βίδο, κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπίθεσιν τοῦ ὀποίου, πολιορκουμένου ὑπὸ τοῦ συμμαχικοῦ Ρωσο - Τουρκικοῦ στόλου, εἶδε πίπτειν τοῦτο ἐκ τοῦ σταυροειδῶς ἐχθρικοῦ πυρός, αὐτὸς δὲ ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη, ἀφανισθέντος τοῦ πλείστου τῆς φρουρᾶς. Οὗτος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν Σιαμπὼ καὶ Δεδὰν προσέφερε καὶ ἄλλας πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν ἐν Κερκύρα, ἀντὶ τῶν ὀποίων, κατόπιν κολακευτικῶν ἐκθέσεων τῶν ἀξιωματικῶν, ἔτυχε τῆς τιμῆς παρὰ τῶν Γενικῶν Διοικητῶν Βερτιέ καὶ Δουζελὼτ νὰ φέρῃ τὴν γαλλικὴν στολὴν τοῦ βαθμοῦ του, ὡς ὑπασπιστοῦ τοῦ ταξιαρχικοῦ σώματος τῆς ἔθνικῆς φρουρᾶς. Ἀγνωστον ἂν ὁ αὐτὸς Πέτρος ἦτο ὁ παρὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ Ζακύνθου Στόβενς διορισθεὶς τὴν 27 ἀπριλίου 1823 διευθυντῆς τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἀστυνομίας Ζακύνθου.

Ἐν Ζακύνθῳ ὑπῆρχε πρὸ τῶν σεισμῶν καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ 1953 συνοικία, περιλαμβάνουσα τὸ μεσημβρινὸν ἄκρον τῆς πόλεως, τὸ μεταξὺ τῶν ναῶν Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Γουζέλλη, Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Ἀβούρη, Ἐπισκοπιανῆς καὶ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πετρούτσου. Ἐκεῖ ἵδρυσαν συνοικισμὸν οἱ ἐκ Κρήτης πρόσφυγες τοῦ 1669 εἰς Ζακύνθον, ἔκτοτε δὲ ὅλη ἐκείνη ἢ εὐρεῖα περιφέρεια ἔκαλεῖτο Νηοχώρι καὶ Μπεναρδακέϊκα, διὰ τὸ ἐκεῖ ὑπάρχον οἶκημα τῆς εὐγενοῦς τῶν Βερναρδάκη οἰκογενείας.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ